

виховання, тобто «олюднення» виховних відносин, визнання дитини як особистості, його прав на свободу, щастя, соціальний захист, на розвиток і прояв здібностей та індивідуальності. На відміну від авторитарної, де спілкування можна розглядати лише як прикладне вміння педагога, яке необхідне для встановлення контакту з дітьми, гуманістична педагогіка, перетворюючись на педагогіку спілкування, проголошує його (спілкування) основною цінністю, яка дозволяє вийти на рівень духовного єднання із вихованцем.

Головними ознаками педагогічного спілкування у процесі виховання гуманних взаємовідносин вихователя і вихованців є:

- особистісна орієнтація співрозмовників (здатність бачити і розуміти співрозмовника);
- рівність психологічних позицій співрозмовників (недопустиме домінування педагога у спілкуванні, він повинен визнавати право учня на власну думку, позицію);
- проникнення у світ почуттів і переживань, готовність прийняти точку зору співрозмовника (спілкування за законами взаємної довіри, коли партнери вслухаються, розді-

ляють почуття одне одного, співпереживають, має особливий педагогічний ефект);

– нестандартні прийоми спілкування (відхід від суто рольової позиції вчителя) [6, с. 80].

Висновки. Отже, з точки зору гуманізації процесу виховання саме педагогічне спілкування відіграє провідну роль, постає головним фактором, який, ґрунтуючись на принципах гуманних взаємовідносин вихователя і вихованців, сприяє «олюдненню» всіх сторін виховного процесу.

Література

1. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении / В.А. Кан-Калик. – М.: Просвещение, 1987. – 190 с.
2. Кан-Калик В.А. Педагогическое общение как предмет теоретического и прикладного исследования / В.А. Кан-Калик, Г.А. Ковалев // Вопросы психологии. – 1985. – №4. – С. 9–16.
3. Колесников А.Ю. Стиль общения между учителем и учениками как фактор повышения эффективности учебно-воспитательного процесса: дис. канд. пед. наук / А.Ю. Колесников. – М., 1996. – 166 с.
4. Кузьмина Н.В. Психологическая структура деятельности учителя / Н.В. Кузьмина, Н.В. Кухарев. – Гомель: ГГУ, 1976. – 58 с.
5. Тищенко, Лілія. Формування гуманних взаємовідносин учителя та учнів в умовах інклюзивного навчання / Л. Тищенко // Нова педагогічна думка. – 2012. – № 2. – С. 161–164.
6. Педагогическое общение как фактор воспитания гуманитарных взаимоотношений младших школьников: дис. канд. пед. наук: 13.00.01. – М.: РГБ, 2003. – 214 с.

УДК 316.624:376:[159.922.1] – 053.6

Віктор Іноземцев, Сергій Пилипенко, Євгенія Пилипенко

ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА МОЛОДІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ КОРЕКЦІЇ

Віктор Іноземцев, Сергій Пилипенко, Євгенія Пилипенко. Девиантное поведение молодежи и пути его коррекции.

Viktor Inozemtsev, Sergiy Pylypenko, Eugenia Pylypenko. Youth's Deviant Behavior and the Ways of Its Correction.

А Розкриваються проблеми статевого виховання та збереження репродуктивного здоров'я сучасної молоді. Також наголошується на необхідності обов'язкового проведення в усіх навчальних закладах спецкурсів, які стосуються профілактики ВІЛ/СНІДу та хвороб, які передаються статевим шляхом.

А Раскрываются проблемы полового воспитания и сохранения репродуктивного здоровья современной молодежи. Также подчеркивается необходимость обязательного проведения во всех учебных заведениях спецкурсов, которые касаются профилактики ВИЧ/СПИДа и заболеваний, которые передаются половым путем.

S This article discloses the problems of sex education and saving of reproductive health of modern youth. Also it is stressed on the necessity of carrying educational courses of HIV / AIDS and illnesses, which are sexually transmitted prophylaxis.

Ключові слова: ВІЛ/СНІД, венеричні захворювання, статеве життя, виховання.

Ключевые слова: ВИЧ/СПИД, венерические заболевания, половая жизнь, воспитание.

Key words: HIV/AIDS, venereal disease, sexual life, sexual education.

Актуальність проблеми. Депопуляційні процеси, що почали проявлятися наприкінці ХХ ст., особливо загострилися в останні роки. В Україні негативна демографічна ситуація проявляється в першу чергу зниженням народжуваності. Співвідношення між пологами й абортами майже зрівнялося і складає 115 абортів на 100 пологів. Значно зросли аборти серед неповнолітніх, до 12,5 % це позаклінічні аборти, які часто закінчуються смертельно. З іншого боку, статистика свідчить про постійне зростання безплідності, та нездатність багатьох жінок виносити і народити дитину. Жіноче та чоловіче безпліддя зумовлене багатьма причинами. Серед них, на першому місці знаходяться запальні процеси різної етіології. Навіть серед дівчат 15–17 років майже 9% страждають на запалення жіночих статевих органів.

Підлітки стають сексуально активними у 12–13 років, але недостатня поінформованість молоді з проблем планування сім'ї, лібералізація сексуальних стосунків, негативний вплив сучасних засобів масової інформації зумовлюють підвищений інтерес підлітків до цієї сфери, виникнення випадкових і ранніх сексуальних зв'язків, що за браком знань про профілактику венеричних захворювань веде не тільки до поширення венеричних хвороб, а й до зростання випадків ранньої вагітності. Часта зміна партнерів стає майже нормальним явищем серед молоді, що підтверджується

даними соціологічних досліджень, отриманих із літератури та нашими власними.

Результати дослідження. Ми ознайомилися з психосексуальною орієнтацією молоді на контингенті студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації. Всього у дослідженнях були задіяні 350 осіб обох статей віком 17–18 років, за умов повної анонімності відповідей.

Були одержані наступні результати: 88% дівчат і 100% юнаків позитивно ставляться до дошлюбних статеви стосунків, тоді як в 1970 р. лише 7,8% дівчат, та 50% хлопців схвалювали дошлюбні стосунки (за даними Л. М. Тимошенко).

Проведене дослідження показало, що на час опитування 92 % хлопців і 85% дівчат уже мали досвід статевого життя. Причому, вперше вступили в статеві зносини дівчата у 14 років – 7%, у 15 – 20%, у 16 – 35 %, у 17 – 20 %, у 18 – 18 %; юнаки: у 14 років – 25 %, у 15 – 14 %, у 16 – 34 %, у 17 – 4 %, у 18 – 23 %.

Основні мотиви наступні: у дівчат: любов – 40%, інтерес – 12%, пристрасть – 9%, не відставати від інших – 7 %; у юнаків – отримання насолоди – 45%, заради розваги – 27%, для накопичення досвіду – 14%, любов – 4%.

На запитання «Чи завжди Ви можете відмовитись від сексу в компанії друзів?» відповіді були наступними: 50%

юнаків відповіли – так, 30% – ні, 20% – в залежності від ситуації; 80% дівчат – так, 15% ні, 5% – у залежності від ситуації.

У свої 17–18 років 80% юнаків і 70% дівчат уже декілька разів змінювали статевих партнерів. Більшість респондентів 60% дівчат і 74% хлопців висловили позитивне ставлення до «вільного» кохання і лише 20% студентів засудили його.

Значна частина опитаних вважає, що на вечірці нема чого робити тверезим або без різних наркотичних засобів, а саме 62% хлопців і 35% дівчат. Як правило, перші статеві контакти відбуваються у нетверезому стані, на вечірках 40% – у хлопців та 32% – у дівчат.

Про шкоду для жіночого організму штучного переривання вагітності знають майже всі дівчата – 92%, але ж 32% хлопців вважають, що нічого страшного в цьому немає.

Не дивлячись на велику кількість інформації, молодь мало обізнана з особливостями зараження венеричними захворюваннями та їхніми наслідками, а це майже 48% хлопців та 41% дівчат.

Причин такої ситуації є декілька. У першу чергу, на свідомість і сексуальну поведінку підлітків впливають недоліки виховання в сім'ї та освітніх закладах, великий обсяг негативної інформації і все більше відчувається вплив низькопробної сексуальної продукції, комунікаційних технологій, також тенденція до збільшення з віком «вантажа» шкідливих звичок, з яким молоді люди приходять у доросле життя.

Якщо запитати сьогодні молодих людей про їхнє бачення дошлюбних статевих відносин, то одне з найпоширеніших тверджень, яке серед них побутує є: «Всі це роблять». Велика кількість молодих людей вдається до дошлюбних статевих відносин під впливом засобів масової інформації, які представляють це як норму поведінки.

Інші ж під впливом лібералізму, секуляризму та постмодерної культури схильні думати: «Це моє тіло і моє життя, тому я роблю те, що хочу». Ще іншим є сором залишатись цюнтливими, бо це вважається не модним серед ровесників.

Подивившись на проблематику глибше, потрібно звернути увагу на деякі особливості. Кожна людина, а особливо молода, найбільше боїться однієї речі: того, що вона ніколи не буде кохана і не зможе кохати. Ці страхи випливають з потреби в любові. Саме шукаючи любові, молоді люди часто звертаються до сексу, не розуміючи, що це не зовсім те, чого насправді прагнуть. Особливо це стосується дітей із кризових сімей, які не відчували себе улюбленими у сім'ї і будуть шукати цього десь. Важливо, щоб вони зрозуміли, що любов – це не статеве співжиття. Кожний із нас потребує тривалих зв'язків, і молоді люди часто думають, що саме статеві зносини будуть гарантією їхніх тривалих зв'язків з іншою людиною. Як показує статистика, на зміну такої думці часто приходять прикре розчарування, а в деяких випадках, у формі небажаної вагітності, венеричних захворювань, психічних розладів, які негативно впливають на стан здоров'я у подальшому, на репродуктивне – зокрема.

Останні роки відзначені значним зростанням поширеності інфекцій, що передаються статевим шляхом (ЗПСШ) та ВІЛ/СНІДу. Реальним показником епідемічного стану захворюваності на ЗПСШ, є захворюваність на сифіліс. У порівнянні з 80-ми роками на сьогодні рівень захворюваності зріс майже в 40 разів. Як правило, підвищення рівня захворюваності на сифіліс та інші захворювання, що передаються статевим шляхом припадає на періоди соціальних перебудов, для яких характерні погіршення умов існування та економічна нестабільність. Період соціально-економічної кризи в нашій країні супроводжується розквітом проституції, гомосексуалізму, алкоголізму, наркоманії, пропагандою вільної моралі та порнографії.

Все це протидіє успішній боротьбі із стрімким поширенням ЗПСШ. Можна констатувати, що ЗПСШ давно вийшли за межі традиційної групи ризику. Зростання захворюваності на ЗПСШ та СНІД, досить часто зумовлене втратою моралі, що залежить від багатьох соціальних факторів (міграція, безробіття, низьким економічним та освітнім рівнем). Погіршення ситуації можна пов'язати також з недостатнім рівнем статевого виховання молоді в середніх школах і ВНЗ. Результатом цього є низька санітарна грамотність та незнання основ профілактики ЗПСШ, збільшення захворюваності серед молоді. Підлітки, як правило, не усвідомлюють, що активна сексуальна поведінка майже завжди загрожує зараженням венеричними хворобами.

За даними Української асоціації планування сім'ї біля 13% подружніх пар страждають на безпліддя, причиною якого у більшості випадків є венеричні захворювання. Основний обов'язок щодо проведення такої роботи мусить взяти на себе педагог, але лише в тому випадку, якщо він достатньо озброєний знаннями фізіології і психології людини, біології і психології статі. Проведення занять з учнями без належної підготовки неприпустимо. Програма статевого виховання повинна обов'язково включати питання з анатомії та фізіології репродуктивної системи людини, вагітності, сучасних методів контрацепції, припинення вагітності та наслідків абортів. Значна увага приділяється хворобам, що передаються статевим шляхом та ВІЛ/СНІДу.

Недостатньо розповідати молоді про те, що таке СНІД і ЗПСШ, як вони передаються, важливо зруйнувати хибні уявлення про чоловічу мужність, змінити кут зору, під яким молоді чоловіки сприймають ризик та сексуальність. Особливий наголос необхідно зробити на освітніх програмах для дівчат.

Медична статистика засвідчує високий ступінь кореляції між рівнем освіти та частотою, з якою жінки практикують безпечні статеві зносини.

Як виявилось, молодь, хоч і має всі підстави бути найвразливішою категорією населення, водночас найбільше схильна засвоювати інформацію про небезпеку і переймати розважливий стиль поведінки.

Правильно побудована робота з молоддю вимагає, щоб загальна інформація надавалась паралельно з конкретними питаннями, що змушували б молоду людину оцінити особливості поведінки, що пов'язана з її власним особистим життям і дати їй можливість відчуті ступінь ймовірності небезпеки особисто для неї. Саме цей особистісний характер навчального процесу мусить відрізнити його від абстрактного обговорення проблеми. Обговорення має відбуватися з достатнім ступенем обережності, поваги та тактовності з боку викладача.

Головним наслідком статевого виховання має бути отримання точної інформації, яка надасть можливість зрозуміти особливості свого організму та зробити виважені висновки щодо свого сексуального здоров'я; зрозуміти зв'язок сексуальності із загальним станом здоров'я; відокремлювати вигадане від існуючого в сфері сексуальності; максимально забезпечити виваженою та доступною інформацією стосовно впливу наркотиків, алкоголю на сексуальні відносини.

Програма повинна сприяти розвитку позитивного почуття самоповаги, тоді молода людина зможе приймати рішення, що базуються на моральних цінностях і вести здоровий спосіб життя. Пропонуємо один із таких курсів, адресований викладачам, вихователям, керівникам технікумів і коледжів.

Спецкурс «Статеве виховання студентської молоді та підготовка їх до сімейного життя»

У ньому розглядаються найважливіші моменти, пов'язані зі статтю: відносини між юнаками та дівчатами; їхні анатомо-фізіологічні й психологічні особливості; становлення статевої свідомості дитини; особливості міжособистісних відносин юнаків і дівчат; порушення сексуального розвитку, венеричні захворювання, СНІД, а також особливості методики статевого виховання та методики проведення занять (табл.1).

Таблиця 1.

**Навчально-тематичний план спецкурсу
«Статеве виховання студентської молоді
та підготовка їх до сімейного життя»**

Зміст	Всього годин	Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття
Анатомо-фізіологічні особливості жіночої та чоловічої статі	4	4	-	-
Психологічні особливості жіночої та чоловічої статі	2	2	-	-
Порушення сексуального розвитку, венеричні захворювання, СНІД.	6	4	2	-
Особливості міжособистісних відносин юнаків та дівчат	4	2	2	-
Шлюб та сім'я. а) основні цінності сім'ї; б) сім'я і діти	4	2	2	-
Особливості методики проведення занять	2	1	1	-
Всього	22	15	7	-

1. Анатомо-фізіологічні особливості чоловічої та жіночої статі

Будова та функції чоловічої та жіночої статеві системи. Статеве дозрівання. Сутність, ознаки, поняття статевої зрілості. Поведінка жінки під час вагітності та навколишня її атмосфера, харчування. Наслідки недотримання основних гігієнічних правил під час вагітності. Фізіологічні особливості грудної дитини. Догляд за новонародженим. Гігієна дівчини. Гігієна хлопця. Венеричні захворювання. Засоби контрацепції.

2. Психологічні особливості чоловічої та жіночої статі

Розвиток та становлення психіки дитини. Головні причини психосексуальних відхилень. Психолога чоловічої статі. Психолога жіночої статі. Статева потреба і статева поведінка.

3. Порушення сексуального розвитку, венеричні захворювання, СНІД

Причини психосексуальних відхилень. Статева потреба і статева поведінка. Шкідливі звички. Хвороби поведінки. Шляхи зараження венеричними хворобами. Симптоми венеричних захворювань. Наслідки венеричних захворювань.

4. Особливості міжособистісних відносин юнаків і дівчат

Поняття про міжособистісні відносини. Психологія міжособистісних відносин. Відносини ділові та особисті. Риси характеру, необхідні для повноцінного спілкування. Моральні основи взаємовідносин юнаків і дівчат. Соціальний рівень статей, конфліктні ситуації, що виникають у процесі спілкування. Сучасний юнак. Поняття мужності. Сучасна дівчина. Поняття жіночності. Юнак та дівчина – майбутні батько і мати, вихователі дітей. Товариство та дружба. Лю-

бов – найскладніше з людських почуттів. Любов як основа шлюбу.

5. Шлюб та сім'я

Шлюбний вік. Готовність до вступу в шлюб. Потяг зрозуміти іншу людину – важливий факт готовності до сімейного життя. Психологічна готовність до вступу в шлюб. Наявність у наречених глибокого почуття кохання.

1) Основні цінності сім'ї

Психологічний клімат у сім'ї. Суть сприятливого психологічного клімату. Здатність подружжя співчувати, співпереживати. Прояв терпимості одне до одного при наявності різних смаків, поглядів, звичок.

2) Сім'я і діти

Мати та батько – перші і найголовніші вихователі. Участь дітей у трудовому житті сім'ї. Про правильність виховання дітей як засіб застереження девіацій у психосексуальному розвитку.

6. Особливості методики проведення занять

Підготовка сім'янина в системі навчальної та позакласної роботи. Головні принципи та форми роботи у статевому вихованні. Вимоги до методів виховання. Реалізація міжпредметних зв'язків. Специфіка використання різноманітних форм і методів в умовах викладання курсу «Статеве виховання молоді та підготовка їх до сімейного життя» без використання оцінок. Неприпустимість формалізму у викладанні курсу. Робота з батьками. Вимоги до особистості вчителя, що здійснює статеве виховання.

Тематика самостійних занять

1. Привабливість та гігієна жінки.
2. Сексуальна індивідуальність чоловіка та жінки.
3. Психосоматичні фактори у формуванні сексуальної поведінки та контроль за заплідненням.
4. Історія розвитку сімейних сексуальних стосунків.
5. Раннє статеве життя та його наслідки.
6. Формування та розвиток сексопатології як науки.
7. Норми та патології людської сексуальності.
8. Шкідливі звички, їхні наслідки.
9. Копулятивний цикл як цілісна поведінкова реакція.
10. Контрацепція як засіб регулювання народжуваності у сім'ї.

Література

1. Головкина Т. Хламидиї: 6 способів найти и обезвредить / Т. Головкина // Здоровье. – 2001. – № 8. – С. 42.
2. Гольдштейн Л.М. Поговоримо серйозно (із записок дерматолога-венеролога) / Л.М. Гольдштейн. – К. : Здоров'я, 1991. – 67 с. – (За здоровий спосіб життя).
3. Исат Ю.А. Секс и любовь: 1000 замечательных советов / Ю.А. Исат. – Донецк: ООО ПКФ "БАО", 2004. – 368 с.
4. Коломієць В.П. Початок статевого життя: за і проти (що необхідно знати молодим людям) / В.П. Коломієць, К.О. Талаєв // Країна знань. – 2002. – № 7-8. – С. 52-53.
5. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. зі змінами та доповненнями станом на 20 жовтня 2004 р. // Кодекси України. – 2004. – № 11. – С. 63.
6. Марков В.В. Основы здорового образа жизни и профилактика болезней / В.В. Марков. – М. : АСАДЕМІА, 2001. – 320 с.
7. Мілявський А.І. Не відкладай майбутнє на завтра: Що треба знати про сифіліс / А.І. Мілявський. – 3-є вид., переробл. і допов. – К. : Здоров'я, 1998. – 28 с.
8. Общие представления о венерических болезнях // Венеролог. – 2004. – № 10. – С. 14.
9. Отрицательный угол: Подросток: цена самоутверждения / сост. С.М.Артюхов. – М. : Мол. гвардия, 1990. – 254 с.
10. Плахтій П.Д. та ін. Статеве здоров'я юнаків та чоловіків / П.Д.Плахтій В.М.Коциба, Д.Ф.Ішук. – Кам'янець-Подільський: Медобори, 2002. – 114 с.
11. Проституція и ярественность // ред.-сост. Ю.М. Хотченков. – М. : Юридическая лит., 1991. – 304 с.
12. Статеве виховання, як невід'ємна частина морального виховання // Рідна шк. – 2001. – № 3. – С. 41-42.
13. Інтернет-джерела: <http://www.medicus.ru/venerology/pats/>, <http://policlinic.ru/>, http://doctor.aznet.org/doctor/index_ru.htm, <http://www.venerologia.ru/>, <http://www.pharmnews.kiev.ua/>, <http://www.bsmu.edu.ua/divisions/index.asp?chair=39>, <http://agat.aorta.ru/36.htm>